

LEDENO DOBA 4 – ZEMLJA SE TRESE -

Neizostavne lekcije o odrastanju, suživotu i povijesti!

„Ledeno doba“ je globalno poznati i univerzalno popularni serijal o jednoj čudnoj, nesvakidašnjoj i naizgled nespojivoj životinjskoj družini, koja se kroz razne epizode suočava s različitim poteškoćama, elementarnim nepogodama, klimatskim promjenama kao i sa svojim individualnim osobnostima i problemima koji izrastaju iz spajanja tako oprečnih individualnih karaktera. Četvrta iteracija donosi, kao i prethodne, solidnu priču, mnoštvo komičnih situacija ali i još poneki ekstra dodatak, kao poseban bonus. Danas ćemo se pozabaviti tim „ekstra bonusima“ jer su oni izuzetno suptilno umetnuti u priču i katkada neprimjetno a katkada otvoreno donose reference na mnoštvo pojava iz realnog svijeta, prošlosti, mitologije ili različitih vidova znanosti.

Krenimo s planetarno popularnom vjevericom! Ona je simbol i leitmotiv čitavog serijala, kao i prototip modernog čovjeka, opsjednutog hranom i bogatstvom. Ova mala vjeverica, u više navrata, svojom opsesijom žirom uzrokuje globalno vidljive posljedice, mijenjajući sudbinu Zemlje kao planeta kao i sudbine živih bića na njoj. *Jedna tako mala vjeverica mijenja sudbinu Zemlje???* Ma, *daj!* Uvijek kada padnemo u iskušenje barem i pomisliti da mali, beznačajni čovjek iz neke nedodijeljene za koju nitko u svijetu osim najbližih susjeda nije ni čuo, ne može učiniti ništa značajno na ovome svijetu okrenimo se povijesti. Činjenica je, da su gotovo svi planetarno utjecajni ljudi, ljudi koji su nepovratno mijenjali lice Zemlje na bolje ili na gore, dolazili iz rubnih područja svijeta. Gotovo svi su živjeli u malim mjestima ili selima za koje većina obrazovanih suvremenika je jedva čula ili možda nije niti čula. Tko je za vrijeme najvećeg sjaja grčke kulture čuo za neko selo koje se tada zvalo Rim? Vjerojatno nitko. Kada je Rim postao moćan i vladao svijetom stoljećima, tko je u Rimu mogao i zamisliti da će mali stolarov sin Isus iz pitaj Boga koje selendre odlučno utjecati na pad Rima i na promjenu njegove dominantne religije? Ista priča se ponavlja i sa Muhamedom, koji je bio obični trgovčić kojeg su potjerali čak i iz njegovog gradića, ili sela za koje u ostatku svijeta tada nitko nije niti čuo. A njegov utjecaj oblikuje svijet još i danas! Napoleon je rođen u mjestu Ajaccio na Korzici koje i danas ima manje od 60.000 stanovnika – to je otprilike mjesto koje je tri puta veće od Žepča. A zatresao je i nepovratno promijenio čitav svijet. Lutherovo rodno mjesto Eisleben ima i danas manje od 30.000 stanovnika, a Luther je utjecao na svu modernu povijest Europe, a time i svijeta od 16.og stoljeća na ovamo i to i na religioznu i na političku povijest. Hitler se rodio u austrijskom mjestu Braunau am Inn – jeste li kada čuli i znate li naći na karti? Džingis kan je bio siročić, bez oca i bez imovine, bez prijatelja i nasljedstva, bez bilo kakvog utjecaja, do tinejdžerskih godina skrivajući se i preživljavajući loveći zečeve - usred mongolske pustopoljine u kojoj ga nitko ni uz pomoć današnjih satelita ne bi mogao naći.

Primjerima se može popuniti čitava stranica ali to mi nije namjera. Povijesna je činjenica da su sve kolosalne promjene u ljudskoj povijesti nastale u rubnim područjima tada vladajućih centara moći i da su ih pokrenule osobe do tada opskurnoga podrijetla. Poput našega primjera s vjevericom, nitko prije niti poslije njih ne bi mogao ni zamisliti da naizgled tako beznačajni i do odsudnog trenutka nepoznati ljudi mogu tako radikalno skrenuti tijek ljudske povijesti! Zapamtite, ne pričam o velikim vladarima kroz povijest, nego o ljudima koji su radikalno mijenjali tijek povijesti. Priča je jako logična jer svaka moć ima tendenciju okoštavanja i ukrućivanja, zatvaranja u ono što je tradicionalno prihvaćeno, ispitano i naizgled logično. Svaka moć s vremenom rezultira dekadencijom i propadanjem, a svježna krv i nove ideje moraju doći iz „nezaraženih, neinficiranih područja“ tj. odande odakle nitko ne bi

očekivao i od strane osoba od kojih to nitko ne bi mogao pretpostaviti. Shakespeare je sin krojača rukavica iz Stratforda, mjesta koje nije poznato ni po čemu osim po njemu, a praktički je stvorio engleski jezik, oblikovao englesku kulturu, a kroz nju i svjetsku. Sin krojača rukavica? Kako vam se sada čini ona mala vjeverica? Ukoliko vas još nisam uvjerio, zamislite je li prije atentata na Ferdinanda i prije početka Prvog svjetskog rata itko, osim njegove majke, čuo za Gavrila Principa? Svatko može utjecati na svijet ako je dovoljno pametan, sretan (ili nesretan, ovisno o kutu gledanja), dovoljno jak i obrazovan, ili ako se jednostavno nađe u pravom trenutku na pravom mjestu (ili u pogrešnom trenutku na pogrešnom mjestu). Sve tektonske ploče na Zemlji se stalno pomjeraju, centimetar po centimetar, i u određenom trenutku pomaknu se samo jedan centimetar previše- jedan centimetar koji možda vodi do razdvajanja kontinenata! Zvuči smiješno, ali to je tako. Sjetite se svoje zadnje svađe! Mirno ste pričali, razmjenjivali mišljenja i riječi dok nije došla jedna pogrešna riječ ili jedna riječ previše, a onda - katastrofa. Sada transponirajte tu svoju svađu na dva važna svjetska državnika, koji iza sebe imaju ogromnu vojsku i dobili ste potencijalni rat. Toliko o povijesti.

Drugi, još bitniji aspekt filma je integrirana priča o odrastanju i o odnosu djece i roditelja, te o vječnom sukobu između generacija. Ovaj sukob je jako dobro prikazan, detaljno elaboriran i sadrži sve detalje te vječno ponavljane priče. Dijete misli da je u pravu, otac zna ili misli da je dijete u krivu, a majka je negdje između i pokušava izmiriti zaraćene strane. Vjerojatno znate tu priču, možda u malo izmijenjenim ulogama. No, idemo od početka

Na početku filma Breskvica se ponaša kao tipična tinejdžerica. Misli samo na sebe, na svoj izgled, a kada se zaljubi u mladog, popularnog mamuta Ivana, potpuno gubi i ono malo pameti što je imala i s pravom postaje predmetom kažnjavanja i zabrana od strane svog oca. (ime Ivan se na engleskom čita kao, otprilike, AJVAN što je na našem prilično zgodna igra riječi za opisati toga popularnog, ispraznog mamuta). Ali, kao i obično, nije spremna priznati ništa od navedenoga. Smatra svog oca tupavim, zaostalim, užtogljenim mamutom, „zaostalim u prapovijesti“ te sažaljeva sebe što je osuđena imati takvog oca, koji je samo sramoti pred njenim „prijateljima“ i bezumno ograničava njezine „slobode.“ Ona to čak i glasno artikulira i kaže mu da joj je žao što joj je on otac i da joj donosi samo probleme. Od tog trenutka počinju gotovo genijalni dijelovi filma.

Gotovo u istom momentu, filmski prikladno, počinje zemljotres i kontinenti se počinju razdvajati. Kataklizma općih razmjera počinje i nepovratno razdvaja Mannyja, oca, od ostatka obitelji, rušeći tako ružni osjećaj sigurnosti koji sve nas tjera da se neprikladno ponašamo, da govorimo stvari u afektu i na taj način povrjeđujemo voljene osobe živeći u lažnoj nadi da imamo svo vrijeme ovog svijeta da to ispravimo. „Sada ću se istresti, ali kasnije ćemo izgladiti sve.“ Ima vremena. Bit ću dobra kći kasnije.“ Ali, vrlo često se dogodi da tog vremena baš i nemamo, da u stvari svega imamo osim tog vremena. Stvari se vrlo često promjene od danas do sutra, zapravo u trenutku, o čemu možemo naći potvrdu oko sebe gotovo svaki dan. Lažna svijest kako imamo vremena, kako ćemo nekada kasnije biti pažljiviji, kako ćemo ispraviti sve nekada u budućnosti uljuljkava nas i navodi da se ponašamo bezobzirno i te govorimo stvari koje se više ne mogu povući nazad. Kada mu je kći rekla da joj je žao što joj je on otac, za njega su se kontinenti stvarno razdvojili, nebitno je li se zemlja doslovno pomjerala ili ne. U tom trenutku „on je bio u Africi a ona u Europi.“

Ali, da vidimo zašto mislim da je Manny u pravu i da Breskvica u tom momentu zaslužuje sve dobijene kazne i ograničenja. Roditelji sigurno nisu uvijek u pravu, niti su djeca uvijek u krivu. Nije istina da roditelji uvijek znaju šta je bolje za njihovu djecu od same djece ali je istina da to znaju u većem postotku od djece i da trebaju donositi odluke i ograničenja za njih dok ona sama ne počnu donositi zrele odluke i dok ne postanu spremni podnijeti posljedice tih odluka.

Breskvica je jako čudna i neobična mlada mamutica. Ima malog prijatelja Luju, koji je krtojež, dva oposuma su joj kao ujaci, spava obješena naopako o drvo kao i njena majka i oposumi, penje se po drveću i odrasta u društvu tigra i ljenjivca. Priznat ćete da nije baš tipičan izdanak mamutske vrste ali upravo to je ono što je čini posebnom i neodoljivo simpatičnom, sve do trenutka kada sve to počne negirati, kada se

bezuovjetno želi integrirati u mamutsko društvo i postati popularna u tome društvu. Mladi mamut u kojeg se zaljubljuje je praznoglav, površan, priglup ali je popularan u društvu i dobro izgleda. A ostatak njegovog društva je još dvije-tri kategorije gluplji. Ali Breskvica to ne vidi i odlučuje žrtvovati sve dobro u svom životu, smatrajući to zaostalom, u djetinjastom pokušaju da se sviđa onima koji su popularni u društvu. Prvi i najveći pokazatelj nezrelosti.

Njezin mali, neugledni ali istinski prijatelj Lujo je prva žrtva te promjene u Breskvičinim prioritetima. Lujo je njen jedini istinski prijatelj, netko tko je spreman umrijeti za nju (što kasnije i praktično dokazuje) a Breskvica ga se javno odriče jer njegova fizička pojava ne izaziva instantno divljenje i pažnju. Njeni tupoglavi novi prijatelji misle da je on neugledan i Breskvica ga se odmah odriče i time duboko

povrjeđuje Luju, koji to slučajno čuje. Lujo je netko tko se nalazi vrlo rijetko. On je tako dragocjen prijatelj, kojega nitko normalan ne smije pustiti od sebe ni po koju cijenu. Razlog nije njegov herojski istup u obranu Breskvičinog života nego jednostavna činjenica da je on u potpunosti prihvaća onakvom kakva je, ne pokušava je promijeniti i čini je boljom osobom, potičući je da njeguje ono dobro u sebi. Nakon druženja s Lujom Breskvica se uvijek osjeća bolje nego ranije, dok nakon druženja sa svojim popularnim prijateljima uvijek osjeća blagi stid jer je stalno bila prisiljena nijekati neki dio sebe.

Nadalje, Breskvica čitav svoj život spava na drvetu i izvrsno se kreće kroz drveće ali, kada joj društvo diskretno napomene da takvo nešto nije baš popularno u njihovom društvu, ona se toga odmah odriče. Na kraju filma se ispostavlja da je ta strana njene osobnosti ono što je najvrjednije u njoj i te njene sposobnosti će spasiti život čitavog krda. Ali, u početku ona to negira radi popularnosti među prijateljima. Neki pedagozi kažu da svatko od nas ima poseban talent, poneki i talente, koji nam omogućuje nadprosječnost u određenom području, a da je zadaća škole otkriti taj talent i omogućiti djetetu da ga odmah ili u budućnosti razvije. Breskvica se olako odriče onog najboljeg u sebi radi popularnosti u društvu i time onemogućuje svoj razvoj. Stidi se svoje osobnosti, stidi se svoga podrijetla, stidi se svojih prijatelja zato što slučajno nisu baš najpopularniji u društvu i, što je najgore, stidi se svojih roditelja, koji nisu učinili ništa loše, izuzev ograničavanja nekih njenih izbora i odluka. Gazi po onima koji je istinski vole i žrtvuju se za nju, kako bi se sviđjela onima koji ju ne vole i koji niti prstom ne bi mrdnuli za nju ukoliko bi im to izazvalo ikakve neugodnosti. Ona time gazi svoju idiosinkrazijsku jedinstvenost (jedinствена kombinacija iskustva, navika i genetskog potencijala koji jedinku čine neponovljivom) da bi postala popularna, ali poopćena, bez originalnog identiteta, što je pogubno za svaku osobu i njenu sreću, jer ono što donosi zadovoljstvo masama vrlo rijetko ili nikada donosi osobnu sreću i ispunjenje. Breskvica zanemaruje „pravu Breskvicu“ a postaje isprana imitacija svojih popularnih prijatelja koji su jadni i u originalu, a što tek reći o onima koji ih imitiraju.

Prekretnica se događa kada nerazmišljanje i nebriga njenih prijatelja, pri velikom odronu uzrokovanom zemljotresom, zamalo ubija čitavu njihovu skupinu, nakon čega Breskvici sviće da tu nešto nije u redu. Ona konačno shvaća da „cool“ stvari nisu uvijek samo „cool“ nego su nerijetko i vrlo glupe i imbecilne, a kada nakon tog incidenta njeno novo društvo počne iznova omalovažavati njenu obitelj, Breskvica se buni i pokazuje prve znakove odraslosti i samostalnosti. Društvo koje ju ne izgrađuje, koje ju ne čini boljom osobom, koje ne pokazuje iskreno zanimanje za nju takva kakva je postaje joj smetnja, a ne, kao ranije, ideal. Breskvica se distancira od njih i pokušava popraviti ono što se da popraviti. Sada prihvaća društvo, ali ne po svaku cijenu, a pogotovo ne po cijenu negacije njene osobe, njenih vrijednosti i njezinih individualnih karakteristika.

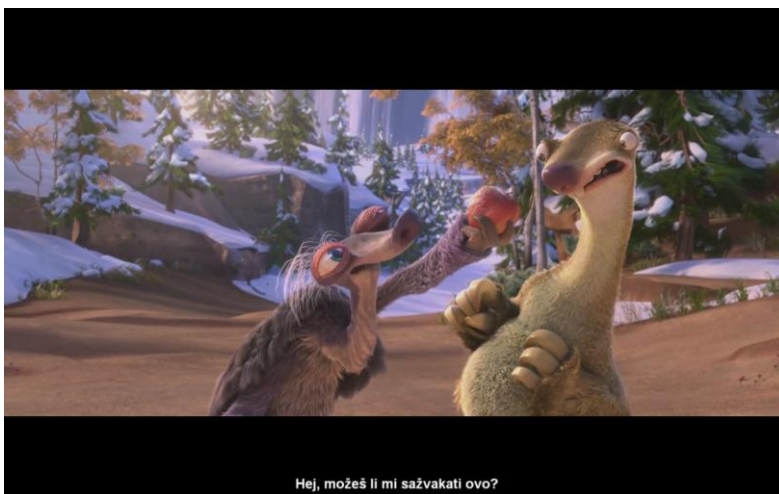
Odrastanje je bolno ali jednostavno. To je nezaustavljiv proces koji jako liči na školu. Lekcije se ponavljaju dok se ne nauče. Testovi se rade s vremena na vrijeme, provjerava se ponašanje, ocjenjuje se, pamti i vrednuje. Kada se testovi određene razine počnu rješavati s lakoćom „učenik“ biva promoviran na sljedeću razinu. Problem je samo što nije sve jasno sortirano, klasificirano i vremenski određeno kao u školi. Ali, proces se ne može isforsirati, lekcije se ne mogu preskočiti i „učenik“ nema raspusta. Učenje postaje sve teže, testovi sve kompleksniji, ali „učenik“ u jednom trenutku primjeti da se njegovo mišljenje počinje uvažavati, da ga se malo po malo pita za savjet, u važnim stvarima se računa na njega i te se postupno neke stvari ne mogu niti obaviti bez njega. To se, nakon mučnih godina „učenja“ i „testiranja“, simultano odvija i u glavama „učenika“ i u glavama „učitelja.“ Ista situacija se događa i Breskvici. Sve dok se svađala, bučila, pokušavala svim i svačim dokazati da je odrasla, svima (osim nje) je bilo jasno da je nedorasla i nezrela balavica u tijelu malo većih proporcija. Kada je stvarno odrasla, kada je postupcima opetovano potvrdila svoju zrelost, to postaje svima jasno. Očigledne stvari se ne trebaju dokazivati.

Mislite li da Usain Bolt treba ikome dokazivati da je najbrži čovjek na svijetu? To je očito i njemu i svima oko njega. Zreo čovjek ne treba nikome dokazivati da je zreo. To je prvome njemu jasno, a i onima oko njega. To odaje njegovo ponašanje, postupci u prošlosti i sadašnjosti, te reakcija na razna ograničenja. Ograničenja nikada ne prestaju, bez obzira koliko smo odrasli ili ne, mijenja se samo naš stav prema njima i načini izlaženja na kraj s njima. Ova tranzicija iz balavice u odraslu, jedinstvenu, individualnošću natopljenu mamuticu je prikazana onoliko maestralno koliko to medij crtanog ili animiranog filma omogućava. Ali, sigurno je dovoljno dobro da da nov i originalan uvid u neslogu i nerazumijevanje mladih i starijih generacija prisutne od postanka čovjeka. Iskopano je mnoštvo babilonskih ili rimskih natpisa u kojima se govori o tome kako su „ove moderne generacije mladih

nemoguće te će svijet, ako se ovako nastavi, uskoro otići k vragu.“

Pored Breskvice, ovom epizodom dominiraju ljenjivac Sid i njegova nesnošljiva baka koju nitko ne želi. Zapravo, ako se sjećate prva dva dijela serijala niti Sida ispočetka nitko nije želio, ali kasnije su svi spoznali da zapravo ne mogu bez njega. Sid i baka su potpuno drukčiji od svih, spori, nespretni i naizgled beskorisni. Ipak, i s bakom se ponavlja ista priča. Niti bez nje ne mogu. Na kraju filma baka sve rješava uz

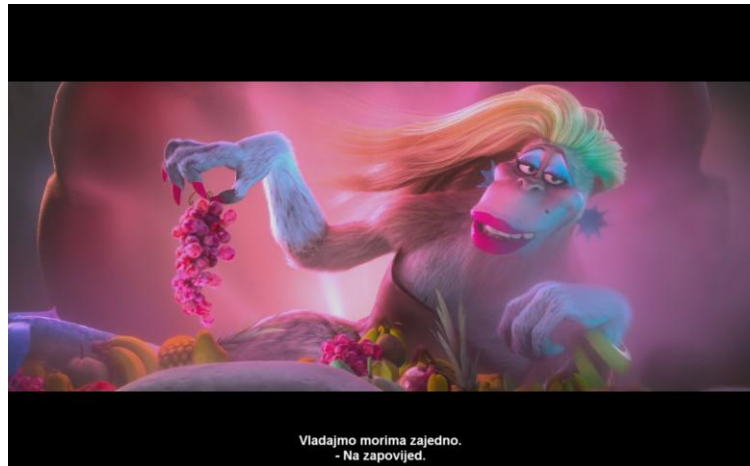

pomoć svog ljubimca kita, za kojega su svi smatrali da je njena izmišljotina i da uopće ne postoji.

Baka i Sid ne razmišljaju poput ostalih i ne polažu važnost na iste stvari kao i ostali. Oni stvari rješavaju na svoj način. Brinu se za ono što drugima nije bitno i otkrivaju u drugima osobine koje oni nisu znali ni da postoje. Sid otkriva u tigru Diegu, pored svima vidljivog krvoločnog ubojice i osjećajnog prijatelja, koji je spreman dati život za prijateljstvo i za slabije. Baka čitav put preko oceana njeguje ljubav prema nečemu što drugi uopće ne zamjećuju, nešto što se na prvi pogled ne vidi i za što u stvari smatraju da ne postoji. Na kraju se ispostavlja da nisu vidjeli odraslog kita. Ukoliko se nešto ne vidi odmah ne znači da to nešto ne postoji. Bakin „skriveni“ kit svojom veličinom simbolizira gomilu ogromnih i životno važnih stvari koje nam stoje „pred nosom“ a mi ih ne vidimo jer smo zaokupljeni svojim sitnim, svakodnevnim problemima. Na kraju, to nešto „malo“, „nebitno“ i „nevidljivo“ rješava čitav film i omogućuje družini život na slobodi umjesto u ropstvu kod kapetana Špeka. Nije loše za beskorisnu babu! Baba nam izravno i nedvosmisleno poručuje da jaki i sposobni ne rješavaju uvijek sve. Sidovo prevođenje vjevericama svima izgleda kao totalno ludilo i besmisleno blebetanje, ali u tom trenutku jedino ono funkcionira. Mamut i sabljasti tigar dolaze u drugi plan pored ljenjivca Sida i njegove bake, koji im istina cijelo vrijeme smetaju, ali koji imaju svoje trenutke uvida i genijalnosti kojima sve nadoknađuju.

Pored navedenog, u filmu postoji mnoštvo otvorenih i prikrivenih referenci na Odisejev prolazak kraj sirena, na izgubljeni grad Atlantidu, te mnoštvo fizikalno-znanstvenih pojava koji se opetovano ponavljaju i navode nas da ponovimo stvari poput specifične težine leda u odnosu na vodu, razloge stvaranja zemljotresa, uzroke gubljenja mišićne i koštane mase zbog boravka na velikim dubinama itd.

Ostale nabrojane reference ćemo zanemariti jer po ovome ovo „Ledeno doba“ postade dugačko i dubokoumno kao Shakespeare. Ipak, referenca na Odisejev susret sa sirenama je tako genijalno izvedena da je moram detaljnije elaborirati jer je sve tako suptilno ukomponirano da pri prvome gledanju filma nisam to ni primjetio, nego tek kasnije pri drugom gledanju. Naime, sirene zavode prolaznike tako što se pretvaraju u ono što je prolazniku najvrjednije i najdraže, u ono za što bi žrtvovao sve, u ono čemu sigurno neće odoljeti. Manny vidi ženu i kćer, Sid vidi ljepoticu, baka ljepotana, Diego tigricu ali kod vjeverice i kapetana Špeka sirene prave grešku. Pogrešno ih procjenjuju. Kod vjeverice ne pali pretvaranje u prekrasan primjer suprotnog spola jer je opsjednuta žirem tj. hranom i zgrtanjem bogatstva za kasnija vremena. Kapetanu Špeku se prikazuje prekrasna ženka ali sama njena ljepota nije dovoljna jer je kod njega jedan poriv još izraženiji – njime

vlada želja za moći. Tek kada mu ženka kaže „Zajedno ćemo vladati ovim morima“ kapetan Špek nepovratno kapitulira. Šta nam ovo govori? Govori nam kako smo mi ljudi u biti jednostavna i lako predvidiva bića. Ove scene pokazuju da svima nama u različitom omjeru vladaju želje za družicom/drugom, produženjem vrste, seksom, novcem i željom za vlašću. Ipak nismo tako komplicirani kako se volimo zamišljati! Dovoljno je pogledati 10-ak reklama na televiziji i vidjet ćemo da se referiraju na upravo spomenute univerzalne aspekte ljudskog karaktera, sviđalo se to nama ili ne. Sjetite se toga kada sljedeći puta vidite polugolu ljepoticu kako se šetka plažom, da bi na kraju dvominutnog zagledanja njene pojave bili ljubazno informirani da je to bila reklama za margarin. Reklame gotovo u pravilu nemaju baš puno zajedničkog s onim što zapravo reklamiraju ali zato vrlo uspješno eksploatiraju naše svjesne ili nesvjesne želje!

Ali, bit će dovoljno. Film je prije svega prilično smiješan i omogućuje vrlo dobru zabavu, a ako pri tome uspijemo ponešto i naučiti, tim bolje. Uživajte!

B.M.